

Acceptances for mailing at special rate postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Rusi prebili nemške bojne črte pri Voronežu

900,000 nemških vojakov ubitih, ranjenih in ujetih v dveh mesecih v bitkah s sovjeti. Hitler potegnil več divizij iz Francije in Belgije in jih vrgel na ruske fronte. Odločilne bitke v teku v Egiptu. Angleži ponovno napadli nacijska oporišča v Franciji

Moskva, 17. jul.—Vrhovno poveljstvo poroča, da so ruske čete prebile nemške bojne črte pri Voronežu, zaeno pa priznava umik ruskih armad pred sovražnikom na južozapadni strani Millerova in ozemlja ob reki Don.

Poročilo je sledilo naznanilu, da so Nemci izgubili 900,000 vojakov v bitkah z Rusi na vseh bojiščih v dveh mesecih. Število ubitih, ranjenih in ujetih vojakov. Rusi so v istem času izgubili 399,000 vojakov.

Kairo, Egipt. 17. jul.—Ljute bitke divjajo na egiptski fronti, ki bodo morda odločile usodo Aleksandrije, mornarične baze, in Sueškega prekopa. Feldmaršal Erwin Rommel je zagnal oklopne kolone proti britski obozovalni sili, zbrani pri Tel el Eisi. Nad fronto se vrše spopadi med britskimi in osiškimi letalci.

Kitajci so obdržali svoje pozicije v predmestju Wenčova in odbili napade sovražnika. V provinci Kiangsi divjajo ostre bitke. Glavno bojišče je pri Kwangfengu. V bitkah sta obe strani utrpeli velike izgube.

Moskva, 16. jul.—Dve nemški armadi sta začeli prodirati proti Stalingradu, jeklarskemu mestu, po okupaciji Bogučava in Millerova, strateških mest ob reki Don. Millerovo leži ob progi železnice Moskva-Rostov in je oddaljeno od Stalingrada, ki leži ob reki Volgi, 175 milj.

Nemške legije še vedno naskakujejo Voronež, ki je tudi ob progi železnice Moskva-Rostov. V drugih krajih fronte se položaj ni izpremenil.

Uradni komunikacije pravi, da je Hitler potegnil več rezervnih divizij iz Francije in Belgije in jih vrgel na ruske fronte, da zamaši vrzeli, ki so nastale v nacijski armadi po izgubi več sto tisoč vojakov, ki so padli v bitkah z Rusi. Komunikacije vključujejo priznanje, da so dostopi do Kavkaza, kjer so bogata oljna polja, v nevarnosti.

Ruske čete so izvršile več uspešnih naskokov na pozicije nemškega vojaštva na zapadni strani Voroneža in pognale v smer sovražnika. Tretja nacijska motorna divizija je bila deloma razpršena in deloma uničena v bitkah z Rusi.

Berlin, 16. jul.—Vrhovno poveljstvo poroča, da nemške in zavezniške čete naglo prodirajo naprej na ruskih frontah. Od začetka bitk za Voronež so Nemci ujeli 118,889 ruskih vojakov. V nekem sektorju te fronte so razbili 125 ruskih tankov.

Kairo, Egipt. 16. jul.—Britske čete so odbile največji napad na svoje pozicije pri Tel Eisi na severnem koncu egiptске fronte. Feldmaršal Erwin Rommel, vrhovni poveljnik osiščne armade, je vrgel sveže čete, ki so dospole na pozicije britskega vojaštva, a so bile vržene nazaj z velikimi izgubami.

Britske čete so začele "omejeno ofenzivo" v sektorju fronte, ki leži petnajst milj južno od El Alameina. Ofenziva je uspešna in ujetih je bilo veliko število italijanskih in nemških vojakov. Ljute bitke se nadaljujejo.

Angleški letalci so izvršili nove napade na Tobruk, mornarično bazo in trdnjavo v Libiji ob sredozemskem morju, kamor prihajajo orožje in bojna oprema

Poročilo o izkrca- nju saboterjev

**Obrežni stražnik
razkril detaje**

Washington, D. C., 16. jul.—Poveljstvo obrežne straže je objavilo detaje o izkrcaanju štirih nemških saboterjev in špirov na obrežju pri Amagansettu, Long Island. Zasluga, da so bili saboterji aretirani, gre stražniku Johnu C. Cullenu, ki je opazil saboterje, ko so se izkrcali z nemške podmornice in stopili na obrežje.

Poročilo, ki ga je objavil urad za vojne informacije, omenja, da so saboterji skušali podkupiti stražnika. To dalje pravi, da je George John Dasch, vodja saboterjev, storil vse, kar je mogel, za prijetje. Ali je to storil iz bojazni ali ni hotel izvršiti poverjene mu naloge, ni pojasnjeno. Dasch je hotel, da si stražnik zapomni njegov obraz. Cullen je povedal, da mu je neprestano gledal v obraz in da je mislil, da ga hoče saboter hipnotizirati.

Cullen je sprejel podkupnino od saboterjev, potem pa odšel na svojo postajo, kjer je telefonično obvestil druge stražnike o izkrcaanju saboterjev. Temu so sledile aretacije.

Saboterji se morajo zdaj zagovarjati pred vojaškimi sodiščem v Washingtonu. Obravnava proti njim se je pričela zadnji teden. Možnost je, da bodo vsi obsojeni v smrt.

Gandhi vidi nevar- nost izgredov

**Indija mora dobiti
neodvisnost**

Wardha, Indija, 16. jul.—Mohandas K. Gandhi, vodja indijskih milijonov, je izrekel svari- lo pred masnimi izgredi, ki lahko izbruhnjo, če Velika Britanija ne bo dala neodvisnosti Indiji. Ti lahko nastanejo, čeprav je on proti nasilju.

Gandhi je sprejel reporterje zunanjih listov v Sevagramu, svojem glavnem stanu pri Wardhi, potem ko je eksekutivni odbor Vseindijskega kongresa, nacionalistične stranke, sprejel resolucijo z zahtevjo, da mora Indija takoj dobiti neodvisnost. Odbor je ogovoril tudi Gandhijev načrt za masno gibanje nenasilne značaja proti Veliki Britaniji. To se bo pričelo, če bo London zavrnil zadnji apel za neodvisnost Indije.

Odločitev glede masnega gibanja bo padla na prihodnji konferenci reprezentantov Vseindijskega kongresa, ki se bo pričela v Bombaju 7. avgusta.

Debata o davčnem načrtu omejena

Washington, D. C., 16. jul.—Debata o zvišanju dohodninskega davka na posameznike in korporacije je bila omejena na tri dni. Zadeveni načrt je bil predložen nižji kongresni zbornici po odseku za pota in sredstva. Kongresnik Robert L. Doughton, je načelnik odseka, je dejal, da je Rooseveltova administracija p. dobri- la davčni načrt.

Australija naznanila dogovor glede izmenjave civilistov

Melbourne, Avstralija, 16. jul.—Člani diplomatskih zborov in civilisti bodo izmenjeni v smislu dogovora z Japonci, je izjavil avstralski zunanji ministar Herbert V. Evatt. Okrog 1800 britskih civilistov na Japonskem bo zamenjanih za isto število Japoncev, ki se nahajajo v deželah britskega imperija.

ODBOR SE IZRE- KEL ZA ZVIŠANJE PLAČ JEKLARJEM

**Razprava o zahtevah
uniije zaključena**

**ODBIJANJE UNI-
JSKIH PRISPEVKOV**

Washington, D. C., 16. jul.—Vojno-delavski odbor se je izrekel za zvišanje plač delavcem, uposlenih v tovarnah "Malega jekla", za 44 centov na dan. Formalno naznanilo bo danes objavljeno. Ta odbor tvori dvanajst članov. Štirje reprezentirajo delavce, štirje delodajalce in štirje javnost. Za zvišanje plače je glasovalo osem članov odbora.

Odbor je pristal na zahtevo jeklarske uniije, velenjene v Kongresu industrijskih organizacij, da pogodba vključuje provizijo, da morajo biti vsi delavci člani uniije in da kompanije odbijajo unijske prispevke. Proti tej proviziji so glasovali reprezentantje delodajalcev.

Kompanije, ki tvorijo "Malo jeklo", so Republic Steel, Inland Steel, Bethlehem Steel in Youngstown Sheet & Tube. Letni dohodki delavcev, ki so uposleni v tovarnah teh kompanij, se bodo povečali za \$21,000,000. Jeklarska uniija je zahtevala zvišanje plače za dolar na dan, toda končno je bil sprejet kompromisni načrt.

Člani vojno-delavskega odbora so debatirali o zahtevi uniije od 2. julija naprej, ko je bilo javno zaslisanje zaključeno. Odslek odbora, ki je študiral zadevo, se je izrekel za zvišanje po ugotovitvi, da prizadete kompanije lahko plačujejo, ker delajo velike profite.

Predsednik Roosevelt je zadnji teden rekel, da bi zvišanje plače jeklarjem za dolar na dan vplivalo na življenjske stroške in zaozono namignil, da je za sklenitev kompromisa. Odbor je na podlagi Rooseveltove izjave storil svoj zaključek.

Uradniki Kongresa industrijskih organizacij so pri zaslisanju odločno trdili, da so plače delavcev v tovarnah, "Malega jekla" nižje od onih, ki jih prejema delavci v drugih industrijah, ki so udeležene v proizvodnji vojnega materiala. Reprezentantje kompanij pa so na drugi strani naglašali, da zvišanje plač ni upravičeno.

V smislu prej sprejetega zaključka je zvišanje plač retroaktivno do 6. februarja, dneva, ko je vojno-delavski odbor posegel v kontroverzno med uniijo in kompanijo.

Doznavalo se, da bo predsednik Roosevelt pozval kongres, naj sprejme zakonodajo glede kontrole mezd. On je uverjen o potrebi take kontrole, da se prepreči inflacija in povečajo ameriški vojni napor. Sugestija je naletela na opozicijo pri nekaterih kongresnikih in senatorjih, ki so za zaključenje zasedanja kongresa po odobritvi zakonskega načrta, ki določa dodatno vsoto \$6,144,000,000 za financiranje vojne. Senator Alben W. Barkley, vodja demokratske večine v senatu, je za zaključenje zasedanja kongresa in da se ta ponovno sestane v septembru.

Vladni odbor dovolil prodajanje peči

Washington, D. C., 16. jul.—Odbor za produkcijo bojne opreme je dovolil prodajanje električnih peči, ki so zdaj v rokah trgovcev, razpečevalcev in izdelovalcev. Prodaja teh je bila ustavljena 2. maja. Na prodajo bodo peči, ki stanejo \$80 in več, toda kupci bodo morali dokazati, da jih potrebujejo.

Domače vesti

Naši člani-vojaki

Toole, Utah.—Od društva 685 SNPJ je prvi odšel v armado Frank Kočever, zapisknik tega društva. Članstvo mu želi srečno povrnitev.

Nov grob v Indiani

Clinton, Ind.—Dne 13. julija je tukaj umrl Louis Hoštar, star 70 let in rojen v Rajhenburgu pri Sevnici na Štajerskem. V Ameriki je bil 32 let in tukaj ne zapuša sorodnikov. Bil je vdovec enajst let. Pred leti je bil član SNPJ, toda med depresijo je pustil jednoto. Pokopan je bil na javne stroške.

Is Clevelanda

Cleveland.—Dne 14. t. m. je umrl Math Končan, star 60 let in rojen v Botajnovi pri Verhniku. V Ameriki je živel 37 let in tukaj zapuša ženo, dva sinova in hčer Marijano Sodnikar ter dva brata. Bil je član društva 135 SNPJ.

Nov grob v Montani

Butte, Mont.—Pred dnevi je tukaj umrl John Ogulin in starosti 86 let. Doma je bil v Zaratu pri Semčju v Beli Krajini, kjer zapuša ženo in hčer, v Kanadi pa drugo hčer.

Milwaukeeke vesti

Milwaukee.—Poroke: Alvin Roskom in Jennie Puncer, Fr. Supić in Frances Gabriel, Michael Babić in Anne Klump ter Albert Habanek in Margaret Puhek.

Bullitt dospel v London

**Pogajanja
z Angleži in Rusi**

London, 16. jul.—William C. Bullitt, bivši ameriški poslanik v Rusiji in Franciji, je večerjaj dospel sem z letalom iz Amerike. On je bil pred nekaj tedni imenovan za posebnega pomočnika mornaricnemu tajniku Franku Knoxu.

Domneva je, da bo reprezentiral Združene države v pogajanjih s predstavniki Velike Britanije in sovjetske Rusije, ki se bodo nanašala na zaščito konvojov, ki vozijo angleško in ameriško orožje, strelivo in druge bojne potrebščine v ruske luke.

Napadi na parnike, ki vozijo orožje v Rusijo, po nemških podmornicah, so se v zadnjih tednih poostriili. Trditve Nemcev, da so potopili 32 izmed 38 parnikov na Arktiku zadnji teden, ko so bili ti na poti v Murmanski in Arhangel, sovjetski luki, je po izvaji takojšnjih krogov pretirana, toda ti ne taje napadov na konvoje.

Bullitt je takoj po prihodu v London obiskal lorda A. V. Alexandra, mornaričnega ministra. Pričuje se, da ga bosta sprejela sovjetski poslanik Ivan Majski in podadmiral Karlamov, načelnik ruske vojaške misije, ki se nahaja v Londonu.

Londonski listi zahte- vajo ustanovitev druge fronte

London, 16. jul.—Tukajjnji listi so ponovili zahtevo, naj Velika Britanija ustanovi drugo fronto v Evropi, da se zmanjša pritisk Hitlerjevih legij na ruske armade. "Ako ne bomo odprli druge fronte zaradi neodločnosti, bomo morda zapravili svobodo povsod," pravi Daily Herald, glasilo delavske stranke. Drugi listi so zavzeli slšno stališče.

Pet Francozov obojsenih v smrt

Vichy, Francija, 16. jul.—Pet Francozov je bilo obojsenih v smrt Lilju, ker so ubili nemškega vojaka.

VSESLOVANSKE MANIFE- STACIJE V CHICAGU

Stališče Japonske napram Rusiji

**Deklaracija japon-
skega zunanjega
ministra**

Tokio, 16. jul.—Zunanji ministar Togo je v svojem govoru pojasnil stališče Japonske napram sovjetski Rusiji in naglašil, da odnosi z Rusijo še vedno slone na pogodbi nevtralnosti, ki sta jo državi podpisali preteklo leto.

"Od izbruha vojne med Nemčijo in Rusijo Velika Britanija in Amerika skušata zlorabljati Sovjetsko uniijo, ker je odvisna od njune pomoči v svoji vojni proti Nemčiji. Rusija nujno potrebuje orožje v borbi proti nemškim armadam. Za pomoč s strani Velike Britanije in Amerike je morala odobriti načela atlantskega čarterja in dati zagotovilo, da ne bo sklenila separatnega miru."

Togo je dalje rekel, "da se Velika Britanija in Amerika morata boriti proti Nemčiji, zato širita propagando proti Japonci med Rusi. Obe državi se zavestno, da je situacija kritična in govorita o ustanovitvi druge fronte v Evropi, dočim na vzhodu pomagata Kitajski in Avstraliji. Očitno je, da se obe pripravljata za protiofenzivo proti Japonci. Kitajska ne vidi prefrigane igre, kar je obžalovanja vredno. Pozicija Japonske na Daljnem vzhodu je utrujena kot skala. To bo obdržala, ker je stvar, za katero se bori, pravična."

Naciji ustrelili 10,000 Čehov

**Češki škof
Gorazd v ječi**

London, 16. jul.—Radijsko poročilo iz Moskve citira izjave potnikov, ki so dospeli v Ženevo, Švica, iz Prage, da so Nemci pobili 10,000 Čehov v krvavi čisti, ki je bila odrejena po umoru Reinharda Heydricha, podnačelnika Gestapa, nacijske tajne policije.

Češki krogi v Londonu poročajo, da je bil dr. Gorazd, pravoslavni škof za Češko in Moravsko, aretiran in vržen v ječo. Dva njegova asistenta sta bila tudi aretirana. Vsi so bili prijeti na obtožbo, da so skrivali morilce "rablja" Heydricha. V ječi čakajo na obravnavo pred nacijskim sodiščem.

Japonski cesar dobil finski križec

Berlin, 16. jul.—Predsednik Finske Risto Ryti je poklonil japonskemu cesarju Hirohitsu veliki križec bele rože z verzičico, prvi poročilo iz Helsinka. Ryti je informiral cesarja o odlikovanju in slednji se mu je zahvalil.

Pet vojaških letalcev se ubilo

Walla Walla, Wash., 16. jul.—Štirimotorni bombnik je treščil ob hrib v bližini tega mesta in se razbil. Pet vojaških letalcev se je ubilo.

Pričuje se 150,000 Slovanov v Soldier Fieldu prihodnjo nedeljo popoldne: milje dolg pohod po ulicah

SLOVENCİ BODO ZA- STOPANI V POHODU IN PROGRAMU

Slovanski dan v Chicagu, ki bo prihodnjo nedeljo, dne 19. julija, vključuje dolg pohod po ulicah in bogat program v stadionu Soldier Fieldu in Grant Parku ob jezeru. Pri teh manifestacijah solidarnosti slovenskih narodnosti v enotnem naporu za poraz nacijskega osišča in zmago demokracije bo sodelovalo na stotine slovenskih organizacij iz Chicaga in okolice.

Slovenci nastopimo skupno. V pohodu bodo naše ženske v narodni noši pod vodstvom društev Slovenske ženske zveze, na odru v stadionu pa nastopi slo-

Ann Beniger

venska pevka Ann Beniger poleg mnogih odličnih pevskih moči raznih slovenskih narodnosti.

Na programu je tudi Jan Kiepers, glasoviti poljski operni tenorist, Hrvatke bo pa zastopala lirčna sopranistka Gloria Strmić. Poleg drugih solistov in solistik nastopijo tudi poljski, češki, ukrajinski in arabski pevski zbori.

Čikaški župan Edward J. Kelly je te dni uradno proklamiral prihodnjo nedeljo za slovenski dan, kateri je obenem obletnica slavne zmage Poljakov nad Nemci in Grunwaldu (Vzhodna Prusija) leta 1410; župan Kelly bo tudi vodja programa v Soldier Fieldu.

Na programskem sporedu je poleg drugih Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih unij (CIO), v imenu predsednika Rooseveltove pa bo pozdravil zborovalce Frank Walker, poštni tajnik iz Washingtona.

Pohod se bo vršil po Grant Parku naokoli Soldier Fielda, kamor se zgrnejo korakaajo množice ob dveh popoldne, ko se začne program. Pohod bo vodil Vencel F. Hetman, tajnik Ameriško-slovenskega kongresa za srednji zapad. V tem pohodu bodo vihrale zastave vseh slovenskih držav.

Slovenci iz Chicaga in okolice so pozvani, da pridejo pravčasno v Soldier Field. Tam je okrog 125,000 sedežev, toda po napovedih voditeljev čikaških Slovanov bo premalo prostora za vse. Vstop je prost—in kdor pride zgodaj, bo sedel.

Lavalov odgovor ameriški vladi

Vichy, Francija, 16. jul.—Načelnik vlade Pierre Laval bo poddal važno izjavo, ki se bo nanašala na sedanja pogajanja z Nemčijo, Italijo in Ameriko glede statusa francoskih bojnih la-dij; ki se nahajajo v Aleksandriji, egiptski luki. Izjava bo vsebovala odgovor ameriškemu državnemu podtajniku Wellesu, ki je opozoril Lavala, da bi bilo uničenje francoskih ladij po Veliki Britaniji upravičeno, ker mora slednja skrbeti, da ne pridejo v roke osišk.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

Iz zasedene Jugoslavije

Bern, 3. julija (NYT-JIC). — Borbe med rodoljubi in osištinci četami v Jugoslaviji, s katerimi sodelujejo vstaji, so dosegle tako ostro, da je bil "poljavniki" Ante Pavelić prisiljen diti na "severno bosansko mejo". Tam je izdal "alavodobitno" poročilo o uspešnih bitkah, hrvaški listi pa slej kot prej še vedno zagotavljajo, da bo "v najrajšem času Hrvatsko mogoče čistiti komunističnih upornikov".

ovo junaštvo kapetana vojne ladje Plavajsa

Svojčasno smo poročali, kako je kapetan Plavajvs v Selcach Splitu ustrelil vstaja Kvarnika, brata "maršala" Kvarnika, ko je ta zahteval, da se Plavajvs poda in izroči vojno zasto. Vendar je to ne moremo izvesti, da je kapetan Plavajvs potopil tudi polgalca min "Malinska" in s tem preprečil, da bi ta jugoslovanska enota prišla v italijanske roke.

"Prager Neuer Tag": V Srbiji bila delno organizirana nova plavska zadruga (Arbeitsgemeinschaft). Pod upravo in nadzorstvom načelnika delavske zadruga, katere središče je v Belgradu, so bile organizirane štiri ustave, v Belgradu, Nišu, Pragu in v Velikem Beckerecu.

niškim oddelkom generala Draže Mihajloviča. Po istem izviru je bilo v Jugoslaviji zajetih mnogo mohamedancev. Obtoženi so bili, da simpatizirajo z avtoritarnimi. Zajeta sta bila tudi dva člana bivšega jugoslovanskega parlamenta, Fernar in Miškina. Iz istega vira se izve, da je Sarajevo že 4 tedne brez mesa.

Belgrajska obnova javlja: "Znani komunistični agitator Marković je bil zajet. V zahodni Srbiji so prišli komunisti lični in njegovi dve sestri. Ilici so znani kot "krvoločne zveri", ki so na strašen način ravnali s svojimi žrtvami."

"Neues Wiener Tagblatt" javlja: "V državnem arhivu v Zagrebu so našli edic cesarja Leopolda iz leta 1889, v katerem je podelil jezuitski akademiji v Zagrebu Jung univerze. Na ta način je sedanja zagrebška univerza, ki se je razvila iz te akademije, stara že 273 let."

"Havas" javlja iz Budimpešte: Nemci rojeni v Ljubljani, bivajoči sedaj na ozemlju italijanske države, se smejejo v teku junija meseca nastaniti v Rajhu.

Govor dr. Kreka

Dne 10. maja je podpredsednik jugoslovanske vlade v Londonu dr. Miha Krek imel po londonskem radiu sledeči govor:

"Nabrato se je nekaj dogodkov in okolnosti, da moram v tem in še drugih naslednjih nedeljskih pregledih govoriti o našem položaju in stališču. Nekateri stvari moram omeniti ne radi vas samih, ampak pred vami, ki sem vam odgovoren za vsako besedo in dejanje, tistim, ki nas tudi poslušajo, spremljajo in sodijo.

Za danes tole.

Kot gobe po dežju rastejo razni predlogi o preoblikovanju bodoče Evrope, zlasti srednje Evrope. Imam trenutno pred očmi posebej tiste propagandiste, ki si prizadevajo, da bi pod plaščem katoliške veseljnosti rešili Nemčijo in njene pomagače pred končno obsodbo in kaznijo, a na račun drugih narodov; tiste, ki se trudijo, da bi zasejali med katoliške in nekatoliške slovanske narode nezaupanje, ki bi ga potem izrabili za svoje protislovanske politične špekulacije.

Mi Slovenci vsem tem odgovorjamo in kličemo na vse strani: Nikomur ne dovoljujemo in ne bomo dovolili, da bi špekulirali s katoliško vero in katoliškim značajem slovanskega naroda. Vse te poskuse odklanjamo z odločnim "ne", trikrat "ne". Preveč nas je tepla in učila zgodovina naše zemlje. Živeli smo tisoč let v avstro-ogrski monarhiji, ki je špekulirala s katoliškim naslovom, a delala nekatoliško politiko. Imela je katoliško dinastijo in katoliško večino narodov pa smo katoliški Slovenci bili ves čas krivično zatirani in kljub vsem našim bojem in naporom ostali brez osnovnih naravnih in torej božjih narodnih pravic. In kaj se je zgodilo v zadnjih 24 letih Slovencem ob Rabi, na Primorskem in na Korškem, to je 24 let srmoče za Italijane, Madžare in avstrijske Nemce, ki so tudi katoličani, a ki se svoje vere niso spominjali, ko so kot pogani mučili našo narodno manjšino. In končno kaj kaže strahna sedanost? Ali niso zverine, ki že celo leto divjajo po naši sveti zemlji, izšle iz istih narodov, ki se ponasjajo s tisočletno krščansko kulturo?

Narod naš je sedaj v neizprosni boju za svojo svobodo, za življenje, za obstanek. Naša domovina je vsa krvava. Grobovi tulijo. Svet okoli nas — nemški, madžarski, italijanski je naš nečloveški krvnik. V tej vsiljeni nam borbi za samoohranitev smo in moramo biti jasni in odločni. Za primer navajam, kar se je zgodilo na nekem kongresu katoliških častnikarjev v zadnjih dneh. Naš zastopnik, minister dr. Kuhar je odklonil sodelovanje, ker so se kongresa ude-

Nove žrtve v Sloveniji
London, 9. julija (Radio služba). — V slovenski londonski oddaji je dr. Kuhar govoril o novih žrtvah v Sloveniji in o novih pogorelih domovih, ki povečavajo ogromno število današnjih žrtev. Poudarja, da so Italijani postali največji krvniki Slovencev. Italijani so zopet izvršili pokolj Slovencev; v 41 vaseh je bilo ubitih 165 oseb. Poleg tega izseljavajo narod v masah in ga gonijo z rodnega ognjišča. Slovenci — in posebno Jugoslavlani ne bodo nikoli odpustili Italijanom teh zločinov. Dr. Kuhar je navajal besede britanskega zunanjega ministra, ki je ob neki priliki dejal: "Maščevanje za taka dela mora biti glavni cilj britanskega vojnega napore." — V...

Usmrtitev 165 talcev v Sloveniji
London, 7. julija (Radio služba). — Londonski radio poroča, da je bilo v Sloveniji v poslednjih dneh v 41 vaseh ustreljenih 165 talcev kot represalija za rastjoči odpor slovenskega naroda proti okupatorju.

Četniki povzročili eksplozijo, ki je ubila 16 ljudi
Bern, 7. julija (AP). — Švicarska telegrafska agencija javlja, da je pri eksploziji zgradbe prefektore v Loznici v severni Srbiji poginilo 16 oseb, med njimi tudi pokrajinski governor. Eksplozijo pripisujejo delovanju srbskih četnikov.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti)
26. junija 1942.

Austerit, austerit! Austerit gleda pri nas izza vsakega oglja. In predno bo vojne konec, bo pomežikovala še iz neba in iz zemlje. Pogledajte po londonskih cestah. Ljudje stojijo v vrstah. Zakaj neki? Malo dalje spet vrsta. Ni trgovina, ni gledališče, le prazen pločnik, pa vrsta ljudi ob njem. Na avtobus čakajo. So tako polni, da morajo ljudje stati v vrstah, da se ne godi krivica in da pride prej do svoje avtobusne vožnje oni, ki je prej prišel. Kaj se je meni pripetilo onega dne! Da bi ga nikdar ne bilo, onega dne! Prišla sem z vlakom na malo podeželsko postajico, od tam bi morala naprej z avtobusom, ki so vozili vsako uro. Bilo je pol treh popoldne, ob treh bi moral odpeljati prvi avtobus. Čakam in čakam, ni ga. Vprašam, kaj se je zgodilo. Odpravljen radi štednje. Vozil bo ob štirih. Čakam na cesti, kjer ni bilo sence, samo vročina in prah. Štiri pride in z njim avtobus, tako poln, da me še pogledal in, ko sem stala in mu mahala na vse pretege, da bi se ustavil. Ob petih bo prihodni avtobus. Morala pa sem iti peš do začete postaje — kake četrte ure v hrib — da sem dobila prostora v vozu in sem končno le prišla iz majhne podeželske luknje, o kateri ne maram nikoli več slišati in je nikoli več videti.

Austerit po trgovinah. Nič več žepov, nič več gub. Moške hlače nič več zavilnjene nazaj na spodnjem robu. Tega — pravijo — se moški nikakor ne morejo privaditi. Rajši kupujejo večje obleke, pa si dajo naknadno zavhati nazaj hlače na spodnjem robu. Podobno kakor moža zadeva, ko sem morala kupiti obleko, ki je bila za dve števili prevelika, ker moje mere ni so imeli in sem si morala vse mogoče robe zapogniti nazaj. Tako zdaj delamo tukaj, vzeti moramo, kar je v trgovinah, nič čakati, nič izbirati, nič godrnjati. Včasih smo mislili, da denar vse najde. Potem so prišli kuponi. Mislili smo: s kuponi bomo vse dobili. Da ali ne, če imas siten in izbirčen okus.

Ko sem potrebovala čevlje, sem že s strahom videla v bodočnosti dni, ko bomo morali nositi čevlje dve ali tri številke prevelike, ker ne bomo dobili svoje mere. V koliko trgovin moraš, predno najdeš, kar hočeš; pa saj ne vžameš na koncu, ker najdeš, kar hočeš, ampak samo da nekaj vzameš, ker več, da drugič se tega ne bo več tam, kar je pa le boljše, kakor nič. Ali človek je res ustvarjen, da pozabi na neprijetnosti in tako se zgodi, da sem se jaz čudila, čez dva dni, kako sem mogla kupiti čevlje, ki so mi preveliki pri prstih in premahjni pri peti. Seže, ko sem si spet v duhu ponovila, "kako je prišlo do tega" — čakanje na prodajalko, potem pa brezkončni odgovori: "Nimamo, ne v vaši številki, ne v tej barvi, nimamo, ni usnja, ni gumiya..." — šele potem mi je postalo jasno, kako je prišlo do tega.

Ne smete misliti, da je vsa "austerit" neprijetna. Zdad pa postajate o najnovjših "austerit diners". Tak je zakon, da ne smejo po restavracijah in hotelih računati za obed ali večerjo več kakor pet šilingov, t. j. ca. 1 dollar. Naj bo Ritz ali Savoy ali mala beznica v Sohoju: pet šilingov za kosilo ali večerjo, pa si izberi, kar poželiš z jedilnega lista. Ne, natančno to ni, ker luksuzne restavracije in imenitni hoteli lahko zaračunajo zraven "hišno ceno," nekateri šest penijev, nekatere eden ali dva šilinga. Potem računajo povrh še kavo. Ali, pojdi kamorkoli danes v Londonu, da se naješ, nikjer ne boš mogel zapraviti 10 šilingov, t. j. 2 dolarja, za hrano. Za hrano, prosim, pijanca, to je druga stvar, vina in podobno je strahovito drago danes, če sploh še moreš dobiti pristne pijske.

Vprašali boste, kaj je tako prjetnega pri tem. Hrana je ista, kakor je bila prej, ko si plačal za eno samo porcijo toliko, kakor zdaj za celo kosilo. Leti "chef" v isti kuhinji jo je pripravil iz istih stvari. Bila sva s prijateljem v poznani restavraciji na večerji. Dva dni prej bi plačal za porcijo raka v solati pet šilingov. Onega večera pa sem imela šparglje, raka v solati in jagode s smetano vse za pet šilingov, "hišna cena" je bila šest penijev in en šiling kava. Pocen, ne?

Pogovarjali smo se z gostilničarjem, kako je mogoče, da daje isto kosilo, ki bi stalo nekaki dni prej trikrat toliko, za tako nizko ceno. "Nekako že napravimo to", — "Najbrže imate toliko več gostov, da z majhnim dobičkom pri več porcijah zaslužite isto, kar ste prej z velikimi pri nekaj gostih." Ni posebno rad slišal mojega tolmachenja in tudi ni reknel, da je prav. Ali videla sem, da so prihajali v restavracijo mladi ljudje, ki še prej niso bili tukaj, ki mogoče še sploh niso bili v restavraciji. Prišli so na svoj prvi "diner," ker je "austerit diner". Seveda, marsikdo si zdaj lahko privoči večerjo zunaj, ko si prej ni mogel. Mogoče to ni točno, ker je po vsem mestu dovolj gostiln, kjer lahko večerjaš dobro za malo denarja. Ali to so prostori, kjer se ljudje drenjajo, čakajo drug na drugega, gledajo drug drugemu na krožnik. Dobro je za predmetno ženo, ki pride nakupovat v mesto in se tam okrepča. Dobro je za mestnega uradnika, ki mora nekje kositi, a ima dom daleč iz mesta. Ali za mlad par, ki bi rad imel lep večer, kjer se lahko v miru in počasi pri večerji pogovarjata? Vidite, oni, ki imajo dober okus, pa ne veliko denarja, so nekaj profitalni za "austerit meals." Tem je treba vedno pomagati, ker ljudi z dobrim okusom ni preveč na svetu. Zato vsa čast tej novi pridobitvi, ki jo je prinesla vojna. Upajmo, da bo trajala tudi po vojni. Ker takrat bo še bolj potrebna, kakor je zdaj. Ker takrat jih bo še več, ki ne bodo imeli veliko denarja.

Belgijski lekarnar ubil enajst gestapovcev

Bern, Švica, 16. jul. — Belgijski lekarnar Soupard je ubil enajst gestapovcev, ki so ga nameravali aretirati v njegovi hiši v Houdengu. Lekarnar se je zavarikaliral v svoji hiši in strejkal na gestapovce. Zadnje krogljo si je pognal v glavo.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2637-39 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor	VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	3037 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2037 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.	
WILLIAM RUS, pomoč. taj.	2037 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.	
MIRKO G. KUHEL, gl. blaginjak	2037 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.	
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd.	2037 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.	
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2037 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.	
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2037 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.	
JOHN MOLEK, urednik glasila	2037 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.	
Podpredsedniki	MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik	2087 W. 65th St., Cleveland, Ohio	
Distriktni podpredsedniki	JOS. CULKAR, prvo okrožje	417 Woodland Ave., Johnstonown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oaktale, Pa.	
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7023 Middlepointe, Dearborn, Mich.	
JOHN SPILLER, četrto okrožje	3979 Randall St., St. Louis, Mo.	
URSULA AMBROZICHI, peto okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.	
EDWARD TOMSIC, šesto okrožje	833 W. 7th St., Walsenburg, Colo.	
Gospodarski odbor	MATH PETROVICH, predsednik	253 E. 131st St., Cleveland, Ohio
VINCENT CAINKAR	2037 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.	
F. A. VIDER	2037 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.	
MIRKO G. KUHEL	2037 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.	
JACOB ZUPAN	1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.	
DONALD J. LOTHICH	1927 So. Trumbull Ave., Chicago, Ill.	
RUDOLPH LISCH	700 E. 260th St., Cleveland, O.	
Poradni odbor	ANTON SHULAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH	215 Tener St., Luzerne, Pa.	
FRANK BARBIC	19311 Muskoka Ave., Cleveland, Ohio	
ANDREW VIDRICH	708 Forest Ave., Johnstonown, Pa.	
JOSEPHINE MOČNIK	173 E. 180th Street, Cleveland, Ohio	
Nadzorni odbor	FRANK ZAITZ, predsednik	2861 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MILAN MEDVEŠEK	16203 Arcade Ave., Cleveland, Ohio	
ANDREW GRUM	17182 Snoden, Detroit, Mich.	
JOHN OLIF	331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.	
FRED MALGAJ	30 Westlax Ave., Peru, Ill.	
Zdravniki	F. J. ARCH	613 Chestnut St., N. S., Pittsburgh, Pa.

Rekonstrukcija Kalinina v teku

Prebivalci se vračajo v razdejavno mesto

Kalinin, Rusija, 16. jul. — Mesto Kalinin, kjer so se vršile srdite bitke med Rusi in Nemci, je v razvalinah. Razdejanje se lahko primerja onemu francoskih mest, ki so bila porušena v prvi svetovni vojni, čeprav se je fronta pomaknila 70 milj proti zapadu. Kalinin je zdaj zapuščeno razvalinjasto mesto, za katero se bolj zanima nego za bitke, ki so v teku na zapadu.

V veri, da se Nemci ne bodo nikdar več vrnili, je mestna vlada, kateri načeluje Varvara Mihajlova Gorbunova, pričela izvajati načrte za restavriranje Kalinina. Ljudje se vračajo po blatnih cestah in poplavljenih nižinah nazaj v svoje porušene domove. Število prebivalcev, ki je znašalo pred vojno 225.000, je padlo na 15.000, ko so nemške čete zasedle mesto. Te so bile pograne iz Kalinina 12. decembra preteklega leta in od takrat se je čez 150.000 prebivalcev vrnilo. Umikajoče nemške čete so razdejavale vse, kar prej niso porušile bombe in šrapneli.

Zupanja Gorbunova je energična žena in se je odločno lotila naloge rekonstrukcije Kalinina. Ona nosi moško obleko in stara je 44 let.

V razgovoru s časnikarji je povedala, da je našla samo 1354 izmed 11.033 hiš nepoškodovanih, ko se je vrnila v Kalinin. "Mesto je bilo mrtvo," je rekla. "Elektrarne, vodovod in prometni sistem so razdejavale bombe. Vodovod zdaj spet funkcionira, štiri bolnišnice so bile popravljene in petnajst šol odprtih. Pouk v teh šolah se vrši brez prestanka."

Vaota 5.700.000 rubljev je bila potrošena za rekonstrukcijo Kalinina. Gorbunova je rekla, da bodo eventualni stroški rekonstrukcije znašali 177.000.000 rubljev (okrog \$35.500.000). Nemci so razdejali 90 odstotkov tekstilne industrije. Vokžanove tekstilne tovarne, v katerih je bilo uposlenih čez deset tisoč delavcev, so Nemci porušili do tal.

Kaj muči Hitlerja

Naciji so sporočili, da so ujeli generala Dražo Mihajloviča, voditelja nepremagljivih jugoslovanskih borcev za svobodo.

To je bila za Hitlerja sijajna novica. Že leto dni zapleta Mihajlovič s svojimi junaki v boj nemške divizije, ki jih Hitler tako krvavo potrebuje nekje drugje; dokler je Mihajlovič svoboden, položaj Nemcev na Balkanu ne bo sigurn.

Res, vest, ki so jo Nemci objavili, je bila od sile. Potem pa pride druga vest, hops, pardon: Ujetnik ni bil Draža Mihajlovič. Ujeti smo nekoga Dančiča, ali kako že. Ne vemo natančno, ker — nam je takoj pobegnli.

Nacijakemu režimu se hudo mudi. (Ne vemo, če je pri tem imel Hitler svoje prste vmeš, a slišimo ga, kako kriči: "Kako ste mogli ustreliti takega kozla!")

V Belgradu imajo Nemci štiri vrste policije, ki druga drugi tako meče polena pod nogo, da so iz nemške uprave napravile tako godlo, da bi o njej vsak Hitlerjev malikovec dejal, da je mogoča samo v dekadentnih in birokratskih demokracijah.

Ja, pa so imeli važnega ujetnika, silno važnega. Stražili so ga kar se da, 48 ur. Potem so ga pustili, da je pobegnli—in še nekoga vzel s seboj. Hops, pardon!

Ta še v tretjem kolenu ni bil v rodu z Mihajlovičem. Bil je kvizlinški polkovnik Miša Mašalović, kvizlinški pomočnik kvizlinškega generala Milana Nedića. Pravijo Nemci: samo demokracije se lahko uračunajo.

Naciji so zaprli vse soročnike generala Mihajloviča, do katerih so le mogli priti in rodbine štiridesetih njegovih častnikov. In kaj so imeli od tega: sabotaža in upori vsevprek, hujše celo kot lanskega junja.

Takih stvari Hitler ni pričakoval. Mihajlovič in njegovi junaki so vtlesenje tega, čegar se Hitler po njih nikdar ne more reči, da so premagani.—The New York Post, 5. maja 1942.

Četniki v okolici Trsta

Washington, 9. julija (AP). Office of War Information javlja osištinskih radio emisijah, da so jugoslovanski četniki, uporabljeni svojo značilno taktiko, pridri na italijansko ozemlje do tja, kjer so udarili na italijančete.

Napadajoč iz gozdov in planin četniki osištene čete, ki bi zelo potrebne na ruski inški fronti. Sovražne radio emisije poročajo o pogostih napadoborenih čet v Jugoslaviji. Grčiji, Albaniji, Čehoslovaški, Bolgariji na osamljene osištbojce, skladiščah za hranilnicijo in na premetneze.

Javljala se iz Moskve, da so jugovovski četniki zasedli 48 važne železniške proge in gnali večje število sovražnih pacifijskih garnizonov. V teh rcajajah so četniki zaplenili bogatih trofej.

Iz teku obsežnih operacij proalkanskim četnikom, ki se ukujejo pod generalom Mitovicem, so nemške in italijanske čete angažirane v kazenspekpediciji, ki razpolaga cezračno silo. Rimski radio pri o "obsežnih operacijah"inja na balkanski fronti."

immler, šef Gestapa, je izdal ddbbo, po kateri se mora izreprebivalstvo vseh krajev,operirajo četniki, in v krajerj poginjajo nemški ofi-in vojaki.

fice of War Information do-da javlja italijanski list,so četniki obdani in pod-po zvestem prebivalstvu,pomeni, da Italija ne podce-ve nevarnosti, ki preti osištčetnikov.

Četniki so zavezali Ogulin

Kara, 9. julija (ONA). — Iznjivega vira poročajo, da ječetnikov pod poveljstvomkega majorja Otona Schol-a je dezertiral iz nemškein in prešel na stran jugo-nakih četnikov, zavezal me-Ogulin, blizu Zagreba.

trditvah nekega jugoslo-gega diplomata je mnogočet- in vatašev prešlo k čet-

Stirje delavci ubiti pri eksploziji

Waynesville, N. C., 16. jul. — Stirje delavci so bili ubiti in ossem ranjenih pri eksploziji, ki se je pripetila v čistilnici olja Standard Oil Co. Čistilnica in poslopja v bližini so bila poškodovana.

Vojaki v taborišču pri Fort Jayu. N. Y. dobivajo plačo, katere je bila svišana na \$80 na mesec.

Listnica uredništva

Vsevednež, Milwaukee. — Uredništvo Prosvete ne more prevzeti odgovornosti za vaš dopis, zato je za javnost potreben vaš celoten podpis in številka vašega društva.

Poveljnik nemške bojne mornarice na Norveškem

Rim, 16. jul. — Dopisnik italijanske časnikarske agencije Stefani v Berlinu poroča, da je admiral Erich Raeder, vrhovni poveljnik nemške bojne mornarice, obiskal Narvik, luko na severozapadnem norveškem obrežju. Poročilo ne omenja namena obiska.

Nemčija pošilja žide v ruske pokrajine

Stockholm, Švedska, 16. jul. — Poročilo iz Berlina pravi, da Nemčija pošilja žide v ruske pokrajine, ki so jih okupirale nacijske čete. Čez sto tisoč židov je že dospelo v te pokrajine.

HENRIK MANN

SRCE

NOVELE

Preložil IVAN ALBREHT

NA STARA LETA
(Nadaljevanje.)

Vinela je pri jedi ždela Lenartu na kolenih, mu je dajala grizljaje v usta in ga je poljubila medtem ko je žvečil. Dajala mu je piti črnega vina, kamor je preje pomočila svoj rdeči jezik, kakor otrok, — in pahljala ga je z dišečo pahljajo, dokler ni zaspal.

Ce je ni bilo več pri njem, ko se je prebudil, je začutil tesnobo in praznino v duši — in priklical jo je pod pretvezo, da ji hoče kaj podariti. Da bi jo bil pridržal pet minut dalje pri sebi, je storil vse, česar ne bi bil sicer nikoli naredil. Odpustil je svojega starega slugo, ker je hotela tako njena kaprica. Streljal je srne, ki so se nekdanj pasle čisto v njegovem obližju — kakor pod zaščito njegovo. Denar, ki ga je hotel razposlati svojim nečakom, je zahtevala ona, pa ga ji je dal. Ce ga je prosila dragocnosti, ga je prosila samo takih, ki leskečejo. Cigava bo hiša, kjer je kakor burja vihrala ven in noter, ji je bilo vseeno. Vedel je, da je le on edini njen plen in njegovo spoštovanje samega sebe. Čutil je, da ga je naredila tako šlevastega kot še nikdar nobena ženska dotlej. Tolažil se je s tem, da je sam hotel biti tak. "Čemu sem bil svojčas drugačen? Ker me je to osrečevalo. Smoter je vedno le sreča."

Tisto jesensko noč ni spal. Burja je šklepetala z okni. Popotni komedijantje so bili prišli. Se pozno zvečer je bilo čuti odpiranje in zapiranje vrat. Kaj počne zdaj ona? Ali je v gozdu? Ali ima pri sebi v sobi razčapanega fantina, ki se je — roke v bokih — razgovarjala z njim? Lenart je zatisnil oči in stokal v blazine. Zdal je stara že sedemnajst let. Že zdavnaj je bil v strahu zanjo, kakor hitro je odšla iz hiše. Na nič navezana, je bila brez postave in brez gospoda. "Nekega dne je ne bo več nazaj in potem — kaj potem?" Še ljubše bi mu bilo, — pridrževal je sapa — da bi bil fant v njeni sobi in ona doma. Tu je ugledal pred seboj to, o čemer je premišljal. Planil je pokonci, se je drhteč oblekel in je vzel svečo.

Vrata so se zaloputnila, sveča je ugasnila, — in pretipal se je v temi po dolgih deskah, ki so se upogibale, do njene sobe. Tam je prisluškal in gledal skozi ključavnico, kako se dviga in nagiblje v sobi mesečina kakor plešoč duh. Odprl je vrata, a nje ni bilo.

Šel je nizdol po terasi in je planil v gozd, ki je valovil v viharju kakor morje. Drevje je škripalo v vihari kakor jambori na ladiji, ki se potaplja. Na stotine divjih luči je žvigalo vse navzkriž. Ozvušaje je palilo človeku kožo in ga je gnalo v beg in v krik. Lenart je kričal ime Vinela, brez rešitve je vzkričal v vihar. — Ko se je zopet streznil, je sedel na nekem parobku. V zmedenosti je buljil okrog in naposled spoznal, da se je nadejal, da ga gledajo srne.

Vrnil se je nazaj in se je spotoma zalotil pri molitvi: molil je naglas, da bi ona še enkrat prišla nazaj.

"Potlej je ne izpustim nikoli več. V svet jo popeljem, da spozna bogastvo. To jo omami. Pobjmila bo, kaj ima v meni, in me bo vzljubila."

V hiši je bilo vse prevrnjeno in vsa vrata so bila odprta, da jih je veter gonil semtertja. Zaprl ni nobenih — niti v svoji sobi ne; le luči je našel vse, kolikor jih je bilo. In v njihovem svetu je naenkrat stal v zrcalu — prvič sedaj — stavec. Lenart je z grozo stopil proti njemu, ki so mu viseli kuštravi sivi lasje po obrazu. "Star razuzdanec," je pomislil. "Ni-

sem vedel, kako človek pride do tega. Čisto drugače sem si mislil sebe. Kako pač izpreminjajo smisel imena, kadar označujemo z njimi sami sebe, in stvari, kadar tičimo v njih!"

Domislil se je, kako je še pravkar upal sam, da ga vzljubi ona zavoljo bogastva. "Ali je to kaj grdega? Saj pride čisto samo po sebi." Premišljal je tudi tako: "Zdal, ko spet ljubim, se je izkazalo, da sem star, — sedaj je torej tu starost! Čisto neposredno; kajti bil sem že tako dolgo izobčen in brez zahtev, — kakor izven časovnega teka v samotni! Čemu nisem skoparil za častjo kakor drugi ljudje? Odstranila bi me bila na laškav način iz mladosti. Med klanjanjem sveta bi bil počasi zašel v starost kakor na prestol, — mesto da se moram zdaj predramiti v njej kakor v občestnem jarku. Toda bil sem vedno le polten. Razven grenkih čas, ki so mi jih polnile ženske, se mi ni zdela nobena pitna. In če bi bila ta poslednja! Vinela!"

Niti zapazil je ni več, da je kričnil na glas. Ko pa je stopil k mizici kraj okna in dvignil kozarec vina k ustom, se je odmaknila gardina pred Vinelo. Milostljivi smehljaj mu je naznačil, da ve, kaj je vse mislil in počel. "Vinela!" je razprostril roke. Ona pa je rekla mirno, malce zamahljivo in kakor da se ni nič zgodilo: "Tvoja sem!"

Lenarta je izpreletel mraz, da se je opotekel in odmaknil. Zaprl je oči in je medtem zatipal s kozarcem po ustnicah. Ko mu je vino že vroče teklo po grlu, je zopet pogledal. Obšla ga je topa slutnja, da mu je Vinela vsula izza gardine praška v kozarec in da bo umrl za to pijačo. Slehrni požirek mu je vžigal neznanško naslado v meso. Pri zadnjem je že zgrudil. Videl je še, kako se je ona prestrašena umaknila njegovemu truplu. Še to je videl, kako ga je ošinila s svojimi velikimi očmi, — ko je bila že na tem, da bi zbežala — čisto nedolžno in kakor da bi jo stresal mraz.

IGRALKA

I.

Leonijina rodbina je obdržala kljub trgovskim izgubam in izumiranjem vseh starejših moških članov še dokaj tehtnosti in pravilnosti — izvzemši malega kapelnika, ki pa tudi ni bil brez mečkanske ambicioznosti. Z Leonijo je šlo do devetnajstega leta na videz vse po sreči. Dolga leta je, polegala bleđa, dolga in suha po zofi, je požirala kruh s surovim maslom in cele javne knjižnice. Potem je strmele, roke pod glavo, kakor brez življenja v strop. Nazadnje pa je izbruhnila v njej gledališka bolezen — in sicer s potezami igralca Hellfrieda z dvornega gledališča. Leonija ga je poznala že zdavnaj, pa ni občutila nikdar nič posebnega pri njegovih nastopih. Hipoma pa se je je polotil nekak nemir: slutnja, da zmore to, kar govori in dela na odru njegova družica, ona sama baš tako dobro in mogoče se boljše. V tem hipu je že tu di prevzela v mislih s svojega sedeža v parterju njeno mesto in je z zadnjiški zvočenim životom in s prostirimi rokami že sama govorila opojno tirado. Čutila je okrog sebe Armandov ogenj, njegove k njej hoteče kretnje in njegov zveneč dih, ki je vel preko nje kakor sveti duh! Sedela je tu kot mogočna in srečna umetnica, dokler ni padel zastor in se je zavedla v malosti in onemoglosti. Od sramu in od srda pregnana je prispela domov in je pretakala v samotni solze nad krožnikom, kjer jo je čakala omrznjena večerja. Do jutra je preminul najhujši jad, da je že mogla vaditi, kar se je bila sinoči naučila.

(Dalje prihodnjič.)

di večjega zračnega upora zmanjševali moč in daljavo meta, zato so meh pritrjili na puščice z vrvico in so ga pri metu pustili na krovo čolna ter ga zagnali v vodo šele, če je bila žival zadeta.

Kopjišče (držaj) delajo Grenlandci iz rdečega naplavljenega lesa, neke vrste sibirskega borovca, ki je težak in trd. Na koncu kopjišča je pritrjena močna koščena ploščica, na tej pa je dolg koščen rožiček iz mrozevega okla, pritrjen na kopjišče z jermeni tako, da se kost pri močnem sunku nagne na stran, a ne zlomi. Ta rožiček se ujema z neko luknjico v konici harpune, ki je tudi napravljena iz mrozevih ali narvalovih oklov in okovana z železom. Konica harpune visi na vrvici in je obrožena z nazaj stojječimi kavljji, da tem bolj gotovo obtiči tam, kamor se zadene. Poleg tega je napravljena tudi tako, da dobi stransko ležo, kakor hitro se je namerava tju lenj otresti. Ta konica je pritrjena na kopjišče na ta način, da tiči na omenjenem rožičku; na kopjišče pa je pritrjena tudi vrvica.

Kadar harpuna zadene, tedaj se rožiček nagne, konica harpuna se shame, in se loči z vrvico vred od kopjišča, ki plava na vodi, dokler ga lastnik zopet ne vlovi, medtem ko tju lenj s konico v mesu in vrvici z mehkom plavajo dalje. To je bistroumna iznajdba; bogve koliko rodov jo je preizkušalo.

V Grenlandiji rabijo dvoje vrst harpun. Ena se imenuje unak, ki ima na spodnjem koncu koščen gumb in je daljša in tanjša ko druga, ki se imenuje ermanagnak in ima spodaj dve koščeni perutnici, ki pa ni tako pripravna, ker jo veter, če prihaja od strani, kaj lahko nagne v stran.

Vrvice delajo iz kože plavega tju lenja ali mroža in je dolga do 16 metrov ter pol centimetra široka.

Mešiček je napravljen iz kože nekega drugega tju lenja, ki ga slečejo, ogarajo, zvežejo kožo pri glavi in stranskih udih, da ne pušča zraka in jo posuše.

Za usmritev napadenega tju lenja imajo sulico anguvigak. Ta ima kopjišče, ki je napravljeno iz mehkega lesa in koščeno, z železom okovano konico. Koščena konica je iz jelenjega rogovja ali narvalovih zob. Da je ne zlomi tju lenj, je pritrjena

na kopjišče tako, da jo je mogoče nagniti.

Poleg tega uporabljajo tudi puščico, z imenom nuffit, za lov na ptice. Kopjišče je iz mehkega lesa, konica je železna (v prejšnjih časih koščena); poleg tega ima kopjišče v sredi tri stransko ležee in naprej štrleče konice iz rogovja, z močnimi, nazaj obrnjenimi kavljji. Če srednja konica ne zadene ptiča, tedaj leti kopjišče mimo, a zadene ga ena srednjih konic.

Vse to trojno metalno orožje izvira, kot že omenjeno, od indijanske puščice s peresi. Glede metanja tega orožja pa je izumil Eskimo način, po katerem se razločuje od Indijancev in severnih azijskih narodov. Ta iznajdba je metalnica ali "metalni les". Ta priprava, ki dolžina in moč roke močno stopnjuje, je znana le v treh delih zemlje: na Grenlandiji (in pri Eskimih sploh), v zelo primitivni obliki pri avstraljskih črnih in ob gorenjem toku amazonskega veletoka. Najbolj je ta metalni les razvit pri Eskimih in dejstvo, da se dobi v primitivni obliki pri zelo oddaljenih rodovih, priča, da so jo iznašli Eskimi sami. Pol metra dolg, 7 do 8 centimetrov širok in poldrug centimeter debel kos rdečega lesa je to. Na njem so zareze za prste, da ne izdrsne iz rok. Na gorenji ploščati strani ima žleb za harpuno, ki leži v njem poprej ko jo Eskimo vrže.

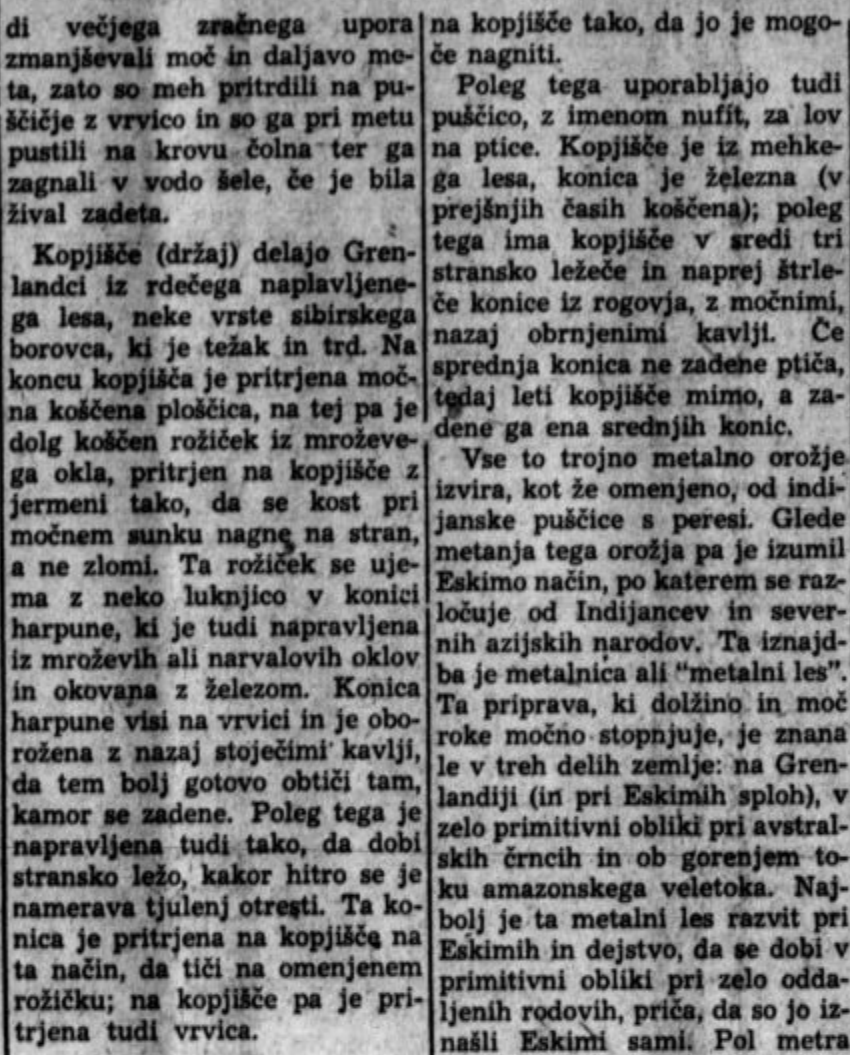
Harpun je več vrst. Eskimo drži pri metu metalni les in puščico (kopjišče) skupaj v ravni smeri ter kolikor mogoče nazaj. Ko zavrti orožje v smeri proti živali, se loči prednji konec metalnega lesa od harpune, medtem ko je drug konec pritrjen na orožje, ki zadene z veliko gotovostjo tja, kamor je lovec nameril.

Poleg tega ima Eskimo v svojem kajaku nož, katerega ročaj je dolg 1 meter in 30 centimetrov, a klina je široka 20 centimetrov. Z njim usmrta ranjene živali. Poleg tega ima v kajaku še drug nož, s katerim naredi luknje v tju lenjevo kožo, da ga privede z vrvici za kajak.

Znotraj ima kajak leseno okostje, ki je bilo narejeno v prejšnjih časih iz lahkega naplavljenega lesa, ali tudi iz grmičja, dandanes pa kupijo Eskimi od Evropejcev smrekovih desk v ta namen.

To okostje je prevlečeno zunaj s kožami grenlandskega tju lenja ali s kožuho vino. Tuintam vzamejo v ta namen tudi kožo mo-

Philip Murray (stoječ), predsednik Kongresa Industrijskih organizacij, govori pred člani vojnodelavskega odbora. On je zahteval zvišanje merde za dolar na dan delavcem, ki so uposleni v tovarnah "Malega jezika."

draega tju lenja, ki velja za najboljše, a je žival preredita, da bi uporabljal njegovo kožo za čolne. Dobrá je tudi koža velikega tju lenja.

Navadno prevlečejo kajak s kožami, ko so te še sveže, če so pa suhe, jih morajo zmečhati in zmočiti, da so lepo nategljive; ko se posušijo, so kožo na bobnu, napete in trdne. Strojenje, napenjanje in šivanje kož je žensko delo, ki pa ni lahko. Največja sramota za Eskima je, če so kože slabo napete.

Ce je treba prevleči kajak, tedaj se zberejo in pomagajo pri

Listen to **PALANDECH'S RADIO BROADCAST** Featuring a Program of **YUGOSLAV FOLK MUSIC** Every Saturday, 1 to 2 P.M. STATION **WHP** 1520 kilocycles (Top of the Dial)

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela Tiska vabila za veselice in shode, visticice, čamike, knjige, koledarje, listake lid. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

SNPJ PRINTERY 2657-58 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS TEL. ROCKWELL 4894

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Table with subscription rates for 'PROSVETA' in Canada, Chicago, and Europe. Columns include country, quantity, and price per copy/quantity.

Subscription form for 'PROSVETA, SNPJ'. Includes fields for name, address, city, and country, and a section for payment details.

Narod, ki izumira

Po Nansenu priredil IVAN BEŽNIK (Nadaljevanje.)

Veliko je število izkušenj, po katerih so prišli Eskimi do tega, kar danes imajo in vedo. Zanimiv je razvoj, ki jih je privedel do tega.

Vzemimo, da so živali Eskimi prvotno na Alaski. Poleg lova na suhem so lovili tudi ribe v rekah in jezerih, kar delajo Eskimi z Alaske in severni Indijanci še dandanes. Pozneje so je del teh Eskimov—bogve iz katerega vzroka—pomaknil po rekah na zapadno ali na severno obrežje. Bolj ko so se bližali morju, bolj redka so bila na severu gozdna drevesa, zato so morali misliti na drugačna sredstva za izdelavo čolnov. Do tedaj so jih izdelovali iz ljubja dreves. Ni neverjetno tedaj, da so že na rekah poskušali prevleči čolne s kožami živali. Šele, ko je Eskimo dospel do morja, se je domislil, da bi bilo dobro, napraviti v čolnu krov in se izdelati tako, da bi voda ne mogla vanj. Tak čoln—ki ga imenujejo Eskimi kajak—je bil na ta način gotov. To se nam zdi

enostavno, a je Eskima stalo mnogo dela in napora. Ko so prišli stari Eskimi na morje, so spoznali, da odvisi njih življenje od lova na tju lenje in mrože. Uporabljali so tedaj vse moč in ves razum, da so iznašli posebne in čudovite priprave za lov, ki so jih izpopolnjevali bolj in bolj.

Da bi streljali z lokom in puščico, ko preje pri lovu na suhem, je bilo zdaj pri sedenju v kajaku nemogoče; morali so izumiti metalno orožje.

Prvo so uporabljali puščico s krmilnim peresom, ki so jo imeli s početka za lov na suhem. Tako harpuno ali metalno puščico rabijo Eskimi na Alaski še dandanes. Toda na severu so ptičja peresa izginila in mal, na puščice pritrjen mešiček je stopil na njih mesto. To je bilo nujno, da so tju lenjem branili beg ali potapljanje. Da bi pa zadeta žival puščice ob boleznem boju in otresanju ne zlomila, so napravili konico tako, da se je privezana z jermeni lahko ločila od ročaja. To je bila takozvana blaerepil—mešičja ptiča, katere se poslužujejo Eskimi, ki stanujejo ob obali. Mešiček je narejen iz galebovega gamžuna, ki ga napihnejo

in posuše. V njem je luknja, da ga lahko napihnejo.

Iz tega se je počasi razvilo najvažnejše lovsko orožje Eskima, harpuna z vrvico in lovilni mešičkom. Da bi vlovili velike morske živali, so pritrjili na puščice vedno večje mešičke. Ker pa so veliki mešički ra-

Ameriški vojaki na manovirih v nekom kraju severne Iraka.